

Синергія якісних та кількісних методів наукового дослідження у сфері дошкільної освіти: від теорії до практики

Ніколаєску Інна Олександрівна¹, Соловей Юлія Олександрівна²

Опубліковано	Секція	УДК
30.06.2025	Освіта/Педагогіка	373.2.012:303.44

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16334633>

Анотація. Стаття є комплексним дослідженням питання синергії якісних та кількісних методів наукового дослідження у контексті написання кваліфікаційної роботи здобувачів вищої освіти, майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, підкреслюючи їхню взаємодоповнюваність для досягнення більш глибокого та всебічного розуміння освітніх процесів. У роботі підтверджується думка про те, що окреме використання цих методів обмежує повноту наукових висновків, тоді як їхня інтеграція дозволяє отримати більш обґрунтовані та валідні результати. Авторами, на основі аналізу наукових робіт студентів спеціальності Дошкільна освіта здійснено опис найбільш поширених під час реалізації дослідно-експериментальних досліджень кількісних і якісних методів, зокрема з використанням сучасних цифрових інструментів, таких як онлайн-платформа Google Forms. Особливу увагу приділено перевагам застосування онлайн-анкетування, яке не лише забезпечує оперативність і зручність збору великого масиву даних, але й гарантує високий рівень анонімності та деперсоніфікації респондентів. Крім того, авторами наголошено на значній економії ресурсів і часу, які є суттєвими чинниками в умовах сучасної наукової діяльності, що робить онлайн-анкетування ефективним інструментом досліджень у педагогіці. У науковому доробку зацентовано увагу на тому, що якісні методи є незамінними для дослідження глибинних мотивів, переживань, унікальних особливостей та контексту освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Такі методи як спостереження, інтерв'ю, фокус-групи дають можливість зануритися в повсякденну практику дошкільної освіти, розкрити індивідуальні траєкторії розвитку дітей, зрозуміти досвід педагогів та батьків. Наголошується на важливості практичного застосування інтегрованого підходу щодо використання методів дослідження, демонструючи, як він може сприяти ефективності проведення студентами дослідно-експериментального дослідження наукової теми.

Ключові слова: кваліфікаційна робота, студенти спеціальності Дошкільна освіта, кількісні та якісні методи дослідження, опитування, фокус-групи, інтерв'ю, анкетування, причинно-наслідкове порівняльне дослідження, метод аналізу конкретних ситуацій.

¹ доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9928-9291>

² доктор філософії, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4778-7640>

Synergy of qualitative and quantitative methods of scientific research in the field of preschool education: from theory to practice

Annotation. The article is a comprehensive study of the issue of synergy of qualitative and quantitative methods of scientific research in the context of writing a qualification paper for higher education applicants, future educators of preschool education institutions, emphasizing their complementarity to achieve a deeper and more comprehensive understanding of educational processes. The work confirms the idea that the separate use of these methods limits the completeness of scientific conclusions, while their integration allows for more substantiated and valid results. The authors, based on the analysis of scientific papers of students of the Preschool Education specialty, describe the most common quantitative and qualitative methods used in the implementation of experimental research, in particular using modern digital tools, such as the online platform Google Forms. Particular attention is paid to the advantages of using online questionnaires, which not only ensures the efficiency and convenience of collecting a large amount of data, but also guarantees a high level of anonymity and depersonalization of respondents. In addition, the authors emphasize the significant savings in resources and time, which are essential factors in the conditions of modern scientific activity, which makes online surveys an effective research tool in pedagogy. The scientific work emphasizes that qualitative methods are indispensable for studying deep motives, experiences, unique features and the context of the educational process in preschool education institutions. Methods such as observations, interviews, focus groups provide an opportunity to immerse oneself in the everyday practice of preschool education, reveal individual trajectories of children's development, and understand the experience of teachers and parents. The importance of the practical application of an integrated approach to the use of research methods is emphasized, demonstrating how it can contribute to the effectiveness of conducting experimental research on a scientific topic by students.

Keywords: qualification work, students majoring in Preschool Education, quantitative and qualitative research methods, surveys, focus groups, interviews, questionnaires, cause-and-effect comparative research, method of analyzing specific situations.

Вступ

Проблема підвищення якості педагогічних досліджень не втрачає своєї актуальності у сучасному освітньому просторі. Це питання є особливо гострим у контексті підготовки фахівців вищої освіти, зокрема тих, хто здобуває освітній ступінь бакалавра та магістра. Аналіз змісту випускових кваліфікаційних робіт студентів, а також досвід керівництва їхньою дослідницькою діяльністю, свідчать про недостатню сформованість або навіть повну відсутність у здобувачів вищої освіти спеціальних умінь у галузі дослідницької роботи. Цей факт негативно позначається на глибині, достовірності та практичній значущості виконаних досліджень.

У зв'язку з вищезазначеним, місію методології наукового дослідження можна визначити як спрямованість на допомогу майбутньому педагогу-досліднику. Вона є своєрідним навігатором у складному лабіринті наукового пошуку, забезпечуючи системність та логіку пізнавальної діяльності. Основне завдання методології полягає у методологічному забезпеченні дослідницької праці, надаючи інструменти та принципи для її ефективної організації.

З огляду на специфіку досліджуваного питання, проблематика наукових досліджень не є новою. Українські науковці зробили значний внесок у розробку методологічних основ наукових досліджень. Зокрема, у працях таких учених, як Н. Педченко, Н. Карпенко, Г. Бірта, М. Іваннікова, В. Стрілець, а також О. Данильян та О. Дзьобань системно висвітлено ключові аспекти наукової діяльності. Наукові розвідки зазначених учених охоплюють широкий спектр питань, починаючи від визначення загальних складових науки та її функціонування, і закінчуючи конкретними методами

та підходами до проведення наукових розвідок. Окрім того, значна увага приділяється інформаційному забезпеченню наукових досліджень та класифікації видів наукових робіт, що є результатом такої діяльності. Таким чином, праці цих авторів створюють ґрунтовну теоретичну базу для розуміння та реалізації ефективного наукового пошуку в Україні.

У своїх наукових доробках О. Мантур-Чубата, Ю. Дубілей, А. Міхалець вказали на те, що інтеграційні процеси, які відбуваються у суспільстві у цілому та в освіті зокрема, впливають на особливості наукового дослідження у сучасному світі. Виокремивши особливості методології наукового пізнання, науковці В. Культенко та О. Радівільська стверджують, що для генезису методів наукового пізнання у контексті соціально-історичного розвитку науки важливо використовувати метатеоретичний рівень наукового пізнання, складовими якого є «наукова картина світу» та «архетипи наукового мислення» [1].

Аналіз літературних джерел та документальних матеріалів свідчить, що питання змістових характеристик компонентів наукового дослідження, які підсилюють проведення дослідно-експериментальної роботи, а саме методи наукового дослідження (на прикладі написання випускових робіт здобувачами вищої освіти спеціальності Дошкільна освіта), не розроблені в повній мірі.

Метою статті є комплексний аналіз та систематизація ключових елементів наукового апарату дослідження, зокрема використання кількісних та якісних методів дослідження, а також надання практичних рекомендацій щодо їх коректного застосування під час проведення дослідно-експериментальної роботи та взаємозв'язку для забезпечення логічності, обґрунтованості та ефективності наукового пошуку. Стаття прагне перейти від суто теоретичного розуміння цих компонентів до їхнього практичного застосування в процесі реалізації наукового проєкту для студентів галузі дошкільної освіти.

Завдання дослідження передбачають: аналіз та узагальнення наявних наукових підходів до визначення та трактування основних компонентів наукового дослідження, які займають чільне місце (кількісних та якісних методів дослідження); систематизацію термінологічного апарату, визначення взаємозв'язків між цими компонентами, виявлення їхнього місця у загальній логічній структурі наукового пошуку; обґрунтування значущості кожного компонента для забезпечення цілісності, обґрунтованості та достовірності наукового дослідження; формулювання чітких, конкретних та методично обґрунтованих рекомендацій щодо коректного використання методів дослідження під час написання кваліфікаційної роботи студентів.

Результати

Будь-яке наукове дослідження є систематизованою та логічно побудованою діяльністю, спрямованою на отримання нових знань, верифікацію існуючих теорій або розв'язання актуальних проблем. Ефективність та достовірність наукового пошуку значною мірою залежать від того, наскільки чітко визначені та логічно взаємопов'язані його основні складові – так званий науковий апарат. Ці компоненти не просто існують поруч, а утворюють цілісну систему, де кожен елемент виконує специфічну функцію, забезпечуючи перехід від абстрактної ідеї до конкретних результатів. Розуміння змістової характеристики кожного з цих компонентів є критично важливим для успішного планування, організації та реалізації будь-якого наукового проєкту – від студентської випускової кваліфікаційної роботи до дисертаційного доробку.

Глибоке усвідомлення сутності та взаємозв'язку елементів наукового апарату є фундаментом, що забезпечує методологічну строгість та емпіричну обґрунтованість результатів. Від коректно сформульованої проблеми, що відображає нагальні потреби

теорії та практики, до чітко окресленого об'єкта й предмета дослідження, що задають його межі, де кожен компонент є провідником у процесі пізнання.

На прикладі випускової роботи для здобувачів вищої освіти спеціальності Дошкільна освіта окреслимо провідні компоненти наукового дослідження. Принагідно зазначимо, що кваліфікаційна робота здобувачів вищої освіти є атестаційною роботою, головною метою якої є об'єктивна перевірка рівня сформованості у студента умінь вирішувати типові завдання своєї майбутньої фахової діяльності.

Ця робота передбачає не лише систематизацію, закріплення та розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності, а й їхнє застосування для розв'язання конкретних завдань у сфері дошкільної освіти. Крім того, підготовка кваліфікаційної роботи сприяє розвитку досвіду самостійної дослідницької роботи та опануванню методами моделювання й аналізу процесів, об'єктів та систем у відповідній галузі знань.

Зауважимо, що виконання самостійної дослідницької роботи у вигляді підготовки та написання наукового дослідження сприяє формуванню ключових компетентностей у здобувачів вищої освіти, зокрема:

- критичного аналізу та синтезу психолого-педагогічної інформації, що є основою для розуміння актуальних проблем дошкільної освіти;
- діагностики освітніх потреб та індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку;
- обґрунтованого вибору та адаптації сучасних методів, форм та засобів виховання і навчання відповідно до вікових та індивідуальних потреб дітей дошкільного віку;
- розробки та впровадження інноваційних підходів до організації освітнього процесу, заснованих на принципах науковості, валідності та ефективності;
- ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу (дітьми, батьками, колегами), що ґрунтується на засадах емпатії та педагогічного партнерства;
- рефлексії власної професійної діяльності та самовдосконалення на основі отриманих результатів і зворотного зв'язку.

Таким чином, кваліфікаційна робота є не лише підсумком навчання, а й своєрідним інтеграційним проектом, що демонструє здатність випускника до самостійного наукового пошуку, системного мислення та практичного застосування набутих знань для вирішення актуальних завдань педагогічної діяльності.

Зауважимо, що вагоме місце у здійсненні наукової праці здобувачів вищої освіти займає емпіричне дослідження, яке визначається як науковий пошук, висновки якого базуються виключно на верифікованих та об'єктивних доказах. Сутність терміна "емпіричний" полягає у тому, що дослідження ґрунтується на результатах наукових експериментів та/або інших формах конкретних даних, які можна перевірити. Відповідно студентам освітнього ступеня "бакалавр"/ "магістр" пропонується здійснити констатувальний етап дослідження, який є невід'ємною складовою емпіричного наукового пошуку, спрямованою на вивчення поточного, реального стану досліджуваної проблеми в умовах функціонування закладів дошкільної освіти на початковому етапі дослідно-експериментальної роботи. Його основна мета полягає у діагностиці вихідного рівня вивченості проблеми та визначенні педагогічних задач, які потребують подальшого розв'язання. У межах цього етапу здійснюється опис ключових тенденцій або окреслюються перспективні напрями майбутніх досліджень з обраної теми. Результати констатувального етапу можуть бути представлені у формі методичних рекомендацій, розробки навчально-методичного забезпечення або інших прикладних розробок, що відображають потенційні шляхи розв'язання виявлених проблем.

Важливо, що саме на цьому етапі формуються основи дослідницької культури, критичного мислення, вміння аргументовано представляти результати наукового пошуку. Успішне проведення констатувального етапу сприяє підвищенню якості

освітнього процесу, зміцненню зв'язків між теорією і практикою, а також формуванню професійної ідентичності майбутнього педагога-дослідника.

Базуючись на основних положеннях методології наукових досліджень, а також на основі нашого розуміння сутності проведення дослідно-експериментальної роботи констатуємо, щоб реалізувати поставлені завдання та забезпечити наукову обґрунтованість висновків дослідження, необхідно вдумливо підійти до вибору дослідницького інструментарію. На цьому етапі особливої актуальності набуває вміння здобувачів вищої освіти застосовувати методи збору та аналізу даних відповідно до специфіки досліджуваної проблеми.

З метою ефективного здійснення дослідно-експериментальної роботи та аналізу стану досліджуваної проблеми, зокрема у закладах дошкільної освіти, пропонуємо майбутнім педагогам використовувати кількісні та якісні методи дослідження. Кожен з них має власну специфіку, мету та набір інструментів. *Кількісні методи дослідження* спрямовані на збір інформації, що виражається в числовій формі. Їхня основна функція полягає у кількісній оцінці думок, поведінки або інших попередньо визначених змінних. Ці методи характеризуються високим ступенем структурованості та стандартизації, що дозволяє проводити статистичний аналіз та узагальнення даних. До найбільш поширених кількісних методів належать опитування, лонгітюдні (панельні) дослідження, а також анкетування. Завдяки своїй природі, кількісні методи дають змогу виявити закономірності, встановити зв'язки між змінними та екстраполювати результати на більші популяції. На противагу, *якісні методи дослідження* використовуються для збору нечислових даних. Їхня мета полягає у виявленні значень, думок, мотивацій та глибинних причин поведінки суб'єктів дослідження. Ці методи є неструктурованими або напівструктурованими, що забезпечує гнучкість у процесі збору інформації та дозволяє отримати детальне та глибоке розуміння досліджуваної проблеми. Розмір вибірки для якісних досліджень зазвичай невеликий, а процес збору даних має розмовний, інтерактивний характер, що сприяє глибшому проникненню у суть феноменів. До популярних якісних методів відносять фокус-групи, інтерв'ю та експерименти (які в якісному контексті можуть бути орієнтовані на вивчення індивідуальних реакцій та переживань). Якісні методи є незамінними для дослідження складних соціальних явищ, культурних контекстів та індивідуальних переживань, які неможливо повноцінно виміряти числовими показниками.

Із власного практичного досвіду та спостереження за науковою діяльністю студентів найдієвішими методами дослідження, які допомагають аналізувати зібрані емпіричні дані чи-то отримати висновок на підтвердження теорії або припущення, що вивчається, є опитування, анкетування, причинно-наслідкове порівняльне дослідження, метод спостереження, інтерв'ю, фокус-групи.

На підставі аналізу кваліфікаційних робіт студентів спеціальності Дошкільна освіта зауважимо, що найчастіше метод спостереження вони використовують при дослідженні тем, які розкривають питання особливостей прояву соціальної взаємодії у дітей раннього віку в умовах ігрової діяльності, динаміки емоційних проявів дітей старшого дошкільного віку під час сюжетно-рольової гри, впливу предметно-розвивального середовища на рівень пізнавальної активності дошкільників тощо.

У контексті методології проведення наукових досліджень виокремлюємо анкетування як можливість надання дослідникові достовірної інформації про предмет аналізу [2; 3]. У зв'язку з активним використанням ІК-інструментів неабиякої популярності під час проведення дослідно-експериментальної роботи студентами набули онлайн-анкети, розроблені на платформі Google Forms. На думку здобувачів вищої освіти, створення анкет за допомогою Google Forms має суттєві переваги порівняно з традиційними методами опитування. Такий підхід дозволяє оперативно збирати інформацію про реальний стан справ, дії респондентів, а також їхні суб'єктивні

думки, настрої, наміри, погляди та схильності. Важливою особливістю є високий рівень деперсоніфікації та захисту персональних даних, що забезпечує достатній рівень анонімності для респондентів. Слід зазначити, що до ключових переваг цього методу збору емпіричних даних належать: економічність (ресурси, необхідні на етапах планування, розсилки анкет та проведення описової статистики, мінімальні. Це дозволяє одній особі ефективно охопити значну кількість географічно віддалених респондентів); мінімізація впливу організатора (відсутність прямого контакту між респондентом та організатором опитування усуває потенційний вплив останнього на відповіді, що підвищує об'єктивність даних); високий рівень анонімності (забезпечення анонімності стимулює більшу відвертість респондентів, особливо при відповідях на делікатні або чутливі питання); обміркованість відповідей (відсутність часових обмежень дає респонденту можливість ретельно продумати відповіді, що сприяє отриманню більш якісних і точних даних); доступність та швидкість обробки (поряд з економією часу та ресурсів, цей метод дозволяє охопити велику кількість учасників опитування та доволі швидко обробити отримані результати).

Проаналізувавши випускові роботи студентів спеціальності Дошкільна освіта за останні три роки, з'ясували, що Google-анкетування є ефективним і зручним інструментом для збору емпіричних даних у наукових дослідженнях, особливо коли потрібно вивчити задоволеність батьків якістю освітніх послуг у закладах дошкільної освіти, проаналізувати сприйняття вихователями інноваційних педагогічних технологій (наприклад, STEM-освіта, LEGO-конструювання) у дошкільній освіті, дослідити причини виникнення адаптаційних труднощів у дітей раннього віку за оцінками батьків, оцінити ефективність використання різних видів ігор (дидактичних, рухливих, сюжетно-рольових) в освітньому процесі закладів дошкільної освіти тощо.

У контексті нашого дослідження особливий інтерес викликали наукові роботи студентів, які використовують один із потужних методологічних інструментів, що дозволяє дослідникам вивчати ці зв'язки, особливо в умовах, коли прямий експеримент неможливий або неетичний, зокрема причинно-наслідкове порівняння, яке також відоме як причинно-порівняльний метод або *ex post facto* дослідження. Його суть полягає у виявленні залежності між певними змінними: одна з них розглядається як причина, інша - як наслідок. У процесі такого дослідження студент порівнює дві або більше групи, які відрізняються за визначеним чинником (наприклад, застосування певного педагогічного методу, освітнього середовища чи стилю взаємодії з дітьми), з метою з'ясування, чи має цей чинник вплив на результати. Цікавою виявилася експериментальна робота на базі Городищенської ОТГ (Городищенський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 2 "Зірочка" Городищенської міської ради Черкаської області), у якій студенткою було застосовано причинно-наслідкового порівняння з метою виявлення впливу відвідування закладу дошкільної освіти сільської місцевості на рівень готовності дітей до школи. Оскільки здобувачка не може "призначити" дітей до групи "відвідували ЗДО" і "не відвідували ЗДО", проте вона може порівняти дві вже існуючі групи дітей, які мають відмінність за цією ознакою (незалежна змінна – відвідування ЗДО). Відповідно було зібрано дані про рівень готовності дітей дошкільного віку до школи (залежна змінна: когнітивні здібності, соціальна адаптація, емоційна зрілість) у дітей, які відвідували ЗДО, та у дітей, які перебували та виховувалися вдома, а також проведено статистичний аналіз для виявлення значущих відмінностей між групами. Як результат проведення дослідження, студенткою було встановлено: якщо діти, які відвідували ЗДО, демонструють значно вищий рівень готовності до школи, можна припустити причинно-наслідковий зв'язок, але з обережністю, враховуючи можливі впливи інших факторів (соціально-економічний статус родини, рівень освіти батьків тощо), які також можуть впливати на готовність дітей до школи.

Отже, описаний вище метод, що заснований на порівнянні, дозволяє виявляти та аналізувати потенційні причинно-наслідкові зв'язки між явищами, що є критично важливим для розширення наукових знань, розробки ефективних програм та прийняття обґрунтованих рішень.

У сучасному науковому пошуку дедалі більшого значення набувають якісні методи дослідження, які дозволяють заглибитись у суб'єктивні переживання, мотиви, погляди та установки людей. Серед них особливе місце посідає метод фокус-групи. Приймаємо заувагу J. Billson and N. London, які наголошують на тому, що метод фокус-групи використовують з метою збору інформації про "групову взаємодію, складність ресурсів, контекстуальні відповіді, а не позитивні чи негативні, безпосередній зворотний зв'язок, складність поведінки та мотивів, погляди на делікатні питання тощо" [4].

Метод фокус-групи є особливо цінним для студентів-дослідників у галузі дошкільної освіти, оскільки метод дозволяє вивчати суб'єктивні погляди педагогів, батьків та інших учасників освітнього процесу. Наприклад, дієвим методом фокус-групи у наукових роботах студентів виявився при дослідженні ставлення батьків до інклюзивної освіти у закладах дошкільної освіти, адже за допомогою цього методу можна провести декілька фокус-груп: окремо для батьків дітей з особливими освітніми потребами, окремо для батьків дітей без ООП, або ж змішані групи для вивчення взаємодії поглядів; вивченні думки вихователів щодо впровадження STEM-освіти у дошкільній, оскільки учасниками фокус-групи можуть бути вихователі з різним досвідом роботи та рівнем ознайомлення зі STEM-підходом в освітньому процесі ЗДО.

Таким чином, незважаючи на певні обмеження, при ретельній підготовці, кваліфікованій модерації та грамотному аналізі, фокус-група забезпечує цінні інсайти, що можуть стати основою для наукових висновків, практичних рекомендацій та подальших досліджень. Опанування цим методом є важливою компетентністю для майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти.

У процесі проведення дослідно-експериментальної роботи студентами дошкільної освіти особливе місце посідає інтерв'ю – цілеспрямована бесіда, метою якої є отримання інформації від респондента щодо досліджуваної проблеми. Принагідно зауважимо, що у педагогічних дослідженнях, зокрема у сфері дошкільної освіти, інтерв'ю є незамінним інструментом для вивчення думок, поглядів, досвіду та мотивації учасників освітнього процесу: батьків, вихователів, адміністрації та інших фахівців. Особливістю цього методу є безпосередній контакт між учасниками, що дозволяє не лише фіксувати відповіді, а й спостерігати за невербальною поведінкою, уточнювати деталі та реагувати на хід бесіди.

Залежно від ступеня структурованості та мети, у наукових дослідженнях виділяють кілька основних видів інтерв'ю, кожен з яких має свої особливості, переваги та недоліки. Структуроване (формалізоване) інтерв'ю проводиться за чітко визначеним планом, який передбачає використання заздалегідь підготовлених питань у фіксованій послідовності. Відповіді респондентів часто обмежуються запропонованими варіантами, що значно спрощує подальшу кількісну обробку даних. Основною перевагою такого підходу є можливість порівняння даних між різними респондентами, забезпечуючи високий рівень надійності та валідності для статистичного аналізу. Однак, суворі формалізація обмежує глибину отриманих відповідей і може не дозволити розкрити всі нюанси досліджуваного явища. Напівструктуроване (напівформалізоване) інтерв'ю вирізняється більшою гнучкістю. Дослідник має перелік ключових питань або тем для обговорення, проте може змінювати їхню послідовність, уточнювати деталі, ставити додаткові питання, ґрунтуючись на відповідях респондента. Цей підхід дозволяє поєднати можливість порівняння даних з глибиною розуміння, оскільки надає простір для вільного висловлювання, водночас зберігаючи фокус на основних аспектах дослідження [5]. Неструктуроване (неформалізоване) інтерв'ю є вільною бесідою на

задану тему без чіткого плану питань. Дослідник лише окреслює загальний напрям розмови, дозволяючи респонденту вільно висловлюватися та розвивати власні думки. Цей вид інтерв'ю дає найглибше розуміння суб'єктивного досвіду, мотивів та контексту, проте вимагає високої майстерності інтерв'юера для ефективного ведення розмови та ускладнює подальший системний аналіз і порівняння отриманих даних через їхню різноманітність та неформалізований характер [6]. Одним видом є фокус-групове інтерв'ю як своєрідна групова дискусія під керівництвом модератора. Метою такого інтерв'ю є виявлення колективних думок, уявлень, динаміки обговорення та взаємного впливу учасників на формування спільних або контрастних позицій. Цей метод ефективний для дослідження соціальних уявлень, сприйняття певних явищ чи продуктів, оскільки дозволяє спостерігати за взаємодією та аргументацією учасників у реальному часі.

За результатами творчого опрацювання наукових праць студентів освітнього ступеня "бакалавр"/"магістр" ми виявили, що інтерв'ю є цінним методом, оскільки дозволяє отримати унікальну інформацію, наприклад, про дослідження, які стосуються питання ставлення батьків до інклюзивної освіти, успішності адаптації дітей до закладу дошкільної освіти, вивчення професійних труднощів вихователів тощо. Таким чином, при дотриманні методологічних та етичних принципів, інтерв'ю дозволяє зібрати унікальну інформацію, яка є незамінною для комплексного аналізу проблем, обґрунтування висновків та розробки практичних рекомендацій у студентських наукових роботах.

Одним із найперспективніших для проведення педагогічних досліджень у сфері дошкільної освіти є кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій), суть якого полягає у глибокому, комплексному вивченні конкретного педагогічного випадку, що дозволяє не лише описати явище, а й зрозуміти його динаміку, причини виникнення, фактори впливу та можливі наслідки. Такий підхід є особливо цінним для студентів у галузі дошкільної освіти, адже дає змогу дослідити реальні освітні ситуації у взаємозв'язку з особистісними особливостями дитини, стилем педагогічної взаємодії, умовами соціалізації тощо.

Застосування кейс-методу передбачає використання комплексу методів збору даних, серед яких спостереження, інтерв'ю з педагогами та батьками, аналіз дитячих робіт, педагогічної документації, фото- та відеофіксація. Усе це дозволяє здійснювати глибокий якісний аналіз, не втрачаючи при цьому емпіричної обґрунтованості. Особливістю цього методу є його гнучкість: студент може обрати індивідуальний випадок – дитину з особливими освітніми потребами, адаптацію до умов ЗДО, упровадження інноваційного методу роботи в групі тощо – і дослідити його в динаміці.

В умовах цифровізації освіти кейс-метод набуває ще більшої ефективності: застосування онлайн-щоденників спостережень, цифрових карт розвитку дитини, відеоаналізу педагогічної взаємодії дозволяє фіксувати зміни у поведінці, емоційному стані, рівні залученості дітей до освітнього процесу, що сприяє більш глибокому розумінню впливу освітнього середовища на дитину і надає студентові можливість обґрунтовано формулювати педагогічні висновки та рекомендації.

Застосування вказаних методів не лише підвищує якість наукових досліджень студентів, а й формує у них професійно значущі компетентності: здатність аналізувати освітню ситуацію, критично мислити, планувати власну діяльність у ролі педагога-дослідника, орієнтуючись на потреби та інтереси дітей.

Узагальнюючи зазначене вище, констатуємо, що емпіричні методи дослідження відіграють ключову роль у науковому пізнанні, надаючи можливість отримувати різнобічну інформацію про стан явищ та процесів. Вони сприяють поглибленню як кількісного, так і якісного аналізу об'єктів вивчення. Сутність емпіричного підходу полягає у тому, що він спирається на прямий або опосередкований фактичний досвід та

спостереження як основні джерела знань. Цей тип дослідження зосереджений на зборі реальних даних з метою відповіді на конкретні дослідницькі питання та вирішення актуальних практичних проблем. Завдяки своїй здатності надавати надійні докази, емпіричний метод широко застосовується у різних галузях науки. Він дозволяє фахівцям перевіряти гіпотези на основі достовірних фактів, уникнувши, таким чином, покладання на необґрунтовані припущення чи теоретичні спекуляції.

Висновки

У сучасному науковому дискурсі, особливо в такій багатогранній до різноманітних досліджень сфері, як дошкільна освіта, комплексне розуміння досліджуваних явищ є ключовим. Досягнення такого розуміння можливе лише через інтеграцію якісних та кількісних методів дослідження. Кількісні методи, з їхньою здатністю до узагальнень, статистичного аналізу та виявлення закономірностей на великих вибірках, надають міцну основу для розуміння масштабних тенденцій та ефективності певних інтервенцій. Вони дозволяють об'єктивно оцінити вплив освітніх програм, рівень розвитку дітей, динаміку змін в освітньому процесі, забезпечуючи цифрові докази та можливість порівняння.

Водночас, якісні методи є незамінними для дослідження глибинних мотивів, переживань, унікальних особливостей та контексту освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Спостереження, інтерв'ю, фокус-групи та інші методи дають можливість зануритися в повсякденну практику дошкільної освіти, розкрити індивідуальні траєкторії розвитку дітей, зрозуміти досвід педагогів та батьків. Вони дозволяють виявити непередбачувані фактори, що впливають на результати, і відповісти на питання "чому?" та "як?".

Справжня цінність презентованих методів дослідження у наукових роботах здобувачів вищої освіти полягає в їхньому поєднанні. Наприклад, кількісні дані можуть виявити проблему, а якісні – допомогти зрозуміти її корені та знайти ефективні рішення. Або ж якісні дослідження можуть генерувати гіпотези, які потім перевіряються кількісними методами. Ця синергія дозволяє заповнити прогалини, які неминуче виникають при використанні лише одного типу методів, забезпечуючи більш повну та об'єктивну картину. На практиці це означає, що студенти у сфері дошкільної освіти повинні володіти знаннями та навичками використання обох типів методів, а також бути здатними їх інтегрувати на різних етапах дослідження: від формулювання проблеми до інтерпретації результатів. Такий підхід не тільки підвищує надійність та обґрунтованість висновків, але й сприяє розробці більш ефективних та адаптованих до реальних потреб освітніх практик.

Таким чином, інтеграція якісних та кількісних методів дослідження є не просто бажаною, а необхідною умовою для здійснення дослідно-експериментальної роботи здобувачів вищої освіти у сфері дошкільної освіти. Вона дозволяє перейти від простого опису явищ до їхнього глибокого розуміння, сприяючи формуванню науково обґрунтованих рекомендацій та стратегій для вдосконалення системи дошкільної освіти та забезпечення оптимальних умов для розвитку кожної дитини.

Список використаних джерел

1. Культенко В. П., Радовільська О. О. Особливості методології наукового пізнання. *Гілея: Науковий вісник*. 2020. Вип. 152. С. 188–190.
2. Сисоєва С.О. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: навчально-методичний посібник. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2009. 460 с.
3. Повідайчик О., Жиленко Р. Методи досліджень у соціальній роботі: навчальний посібник. Ужгород: АУТДОРШАРК, 2018. 164 с.

4. Billson J. E., London N. The Power of Focus Groups. International Program for Development Evaluation Training (IPDET) presentation. Ontario, 2004.
5. Анжеліка Саломео. Напівструктуровані інтерв'ю в якісних дослідженнях. URL: <https://mindthegraph.com/blog/uk/polumarshiyovani-intervyu-u-yakisnomu-doslidzhenni/> (дата звернення: 17.06.2025)
6. Савчук В., Чаплиць О. Метод інтерв'ю в історико-біографічному дослідженні зі звуженою джерельною базою URL: https://www.researchgate.net/publication/345769901_Metod_interv'u_v_istoriko-biograficnomu_doslidzenni_zi_zvuzenou_dzerelnou_bazou (дата звернення: 15.06.2025)